

Verbinding met de gestorvenen
Het belang van wederzijdse ondersteuning

Bij de omslagafbeelding:

DE RONDE TAFEL EN DE HEILIGE GRAAL

Waarom een afbeelding van de graal bij een boek over onze verbinding met de gestorvenen?

De afbeelding op het omslag laat een graalgemeenschap zien. De graal is volgens middeleeuwse legenden de kelk of schaal waarin het bloed van Christus aan het kruis vloeide. Het is dus een diep-christelijk symbool dat verbonden is met het lijden van Christus en het Laatste Avondmaal. De graal is echter niet alleen een uiterlijk symbool maar ook een innerlijke scholingsweg, die tot een openbaring van het geestelijke voert, en daarmee tot een dieper begrip van Christus. Rudolf Steiner onthult dat een graalgemeenschap niet kan bestaan zonder de hulp van de gestorvenen. Op de omslagafbeelding wordt de graal in de vorm van een kelk gedragen door twee engelen. Dat wijst erop dat de herkomst van de graal gezocht moet worden in de engelenwereld. Dat is ook de wereld waar de gestorvenen verblijven. Tijdens het Laatste Avondmaal schonk Christus zichzelf weg in brood en wijn. Door het lijden van Christus mee te beleven, kan zijn liefdekracht in de vorm van mededogen in ons werkzaam worden. Op de afbeelding zien we de ridders van de graal rond de avondmaalstafel zitten. Zij vierden het sacrament en beleven daarbij de onthulling van de graal. Dat doen ze niet alleen, de engelen en de gestorvenen zijn daarbij de onontbeerlijke helpers. Wij zouden moeten proberen nieuwe gemeenschappen te vormen, waarbinnen ook de werkzaamheid van de gestorvenen zichtbaar wordt.

Renée Zeylmans

Verbinding met de gestorvenen

*Het belang van
wederzijdse ondersteuning*

cichorei

*Dankbaar voor de waardevolle samenwerking met Nard Besseling
bij het tot stand komen van dit boek*

Zeylmans, Renée

Verbinding met de gestorvenen. Het belang van wederzijdse ondersteuning /
Renée Zeylmans – Amsterdam: Cichorei, www.uitgeverijcichorei.nl

© 2015 Renée Zeylmans, www.reneezeylmans.nl

Burg. van Tuyll-laan 40

3707 CX Zeist

ISBN 978 94 91748 38 7

Redactie: Nard Besseling

Omslagontwerp, layout en zetwerk: Jaap Verheij

Omslagillustratie: Afbeelding van de Ronde Tafel en de Heilige Graal,
afkomstig uit het boek (manuscript): ‘Messire Lancelot du Lac’, van Gaultier
Moap, 1470. Bron: Bibliothèque nationale de France.

Dit boek is tot stand gekomen met financiële steun van de Iona Stichting.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt,
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or
any other means, without written permission from the publisher.*

Inhoud

Een sociaal vraagstuk	9
De liefde blijft	14
Menselijk en goddelijk heimwee	16
Liefdevolle ontmoeting	19
Stirb und werde	21
Verbinding – de gestorvenen in ons bewustzijn volgen	23
De fysionomie van de aarde	28
De doden zijn onze naaste burens	30
Omgaan met de overledenen door de taal van het hart	31
Welk contact kan er zijn?	33
Dood en leven zijn onafscheidelijk met elkaar verbonden	36
Het ‘onbekende’ sterfuur?	40
Als het nog geen tijd is	46
De koning die niet dood wilde	48
Het ‘juiste’ moment	51
Een zegen voor de doden	53
De dood doorbreekt onze gescheidenheid	55
Samenleven van de mensen in de geestelijke wereld, het devachan	57
Samengaan met de gestorvenen	60
Ook impulsen leven verder	64
Kunnen de gestorvenen nog iets betekenen voor ons?	65
Hindernissen uit de weg helpen	70
Het geweten	78
Toeval? Of wil de gestorvene ons iets kenbaar maken?	81
Gemeenschapsgevoel	84
Hoe kunnen wij onze doden hun geestelijk voedsel verschaffen?	90

De dood als het lichtend begin van het geestelijk leven	93
Wederzijds	95
De terugblik: een machtige symfonie	98
Mens over de drempel	100
Christus als de grote bemiddelaar in onze tijd	102
Meditatieve teksten voor de verbondenheid met de gestorvenen	109
Heldervoelendheid in de terminale fase	111
Het land van belofte	115
De band van de gestorvene met de aarde	118
Belasten wij de gestorvenen met onze rouw? <i>De zin van verdriet als weg naar de gestorvene</i>	119
Meditaties bij rouw van een dierbare	127
Wanneer je de stemming voor meditatie niet meer kunt vinden, wend je dan tot de gestorvenen	128
Over het sterven van jongeren en van oudere mensen	131
Wat gebeurt er 's nachts?	134
De terugblik	137
Gebeden, spreuken en meditaties. <i>Meditatieleven als grondslag</i>	140
Verklarende woordenlijst	148
Literatuurlijst	154

SAMENGAAN

Zou het eens de bestemming van de mensheid kunnen zijn, dat er weer een eenheid komt tussen de op aarde levende mens en de gestorvenen die in de geestelijke wereld leven? Dat er bewustzijn is van de gestorvenen in ons dagelijks leven? Er lijkt nu zo'n dikke muur tussen hier en daar, zo smartelijk is de scheiding van een geliefd persoon. Terwijl we toch wel weten dat ze bij ons zijn. Wat hen van ons scheidt is slechts een bewustzijnssluier.

LAAT DE MUUR WORDEN TOT EEN POORT

Goddelijke kern in mij
versluierd door de uiterlijke schijn,
laat de muur die ons
ogenschijnlijk scheidt
van de gestorvenen
aan gene zijde,
worden tot een poort
waar op de drempel
de ontmoeting plaats kan vinden.

Renée Zeylmans

Een sociaal vraagstuk

Wat ik in dit boek probeer te verwoorden, heeft mij een groot deel van mijn leven beziggehouden: het belang van het wederzijds contact met de gestorvenen. In al mijn beperktheid wil ik hiervan een vonkje proberen over te brengen, iets onder woorden brengen van het belang van dit ‘wederzijds contact’. We zijn weliswaar burgers van de aarde, maar eens zullen ook wij gestorven zijn en in een andere wereld leven, die echter niet zo sterk van onze aarde gescheiden is als we wel eens denken. Wederzijds contact, het contact tussen onze wereld en die van de gestorvenen, is dus iets dat ons allemaal aangaat.

Mijn man stierf in 1974, ik was toen 38 jaar en had in mijn eentje de zorg voor mijn drie jonge kinderen. Velen met mij zullen de ervaring hebben dat als een dierbaar persoon je door de dood ontvalt, dat een keerpunt in je leven vormt. Door alle verdriet en eenzaamheid waar je doorheen moet, krijg je ook een andere kijk op het leven. Vaak beland je in een identiteitscrisis. Crisis betekent keerpunt.

Je waardebeoordeling in het leven, de zin van je leven ga je vanuit een ander oogpunt bezien. Je kijkt anders naar het leven waar je voor gekozen hebt. De hemel komt ook een beetje naderbij, daar heb je nu een ‘lijntje’, een verbinding mee. Zulke keerpunten doen zich voor bij alles wat diep ingrijpt in ons leven, wat ons schokt. Ziekte, ongeluk, gehandicapt zijn, ouderdom, dit alles kan een keerpunt voor ons betekenen, iets dat ons wegrukt uit het leven van de vergankelijkheid en het materiële.

In dit verband kan ik lang mediteren over een uitspraak van Rudolf Steiner, de grondlegger van de antroposofie, die veel belangwekkends heeft gezegd over onze relatie met de gestorvenen. (Zie ook de verklarende woordenlijst achterin het boek.) Zo zegt hij onder meer:

De relatie tussen levenden en gestorvenen is een sociaal vraagstuk, het meest dringende sociale vraagstuk voor de huidige en komende tijd.

Het is vandaag de dag uiterst belangrijk dat wij tot het besef komen dat de gestorvenen hier en nu om ons heen zijn. Dat we hier net zo door de doden omgeven zijn als door de lucht. In de toekomst zal dit gegeven een reëel gevoel voor ons zijn. Eeuwen geleden was dit een vanzelfsprekend weten voor de mens, een weten dat we langzamerhand zijn kwijtgeraakt. We moesten dit kwijtraken om het in deze tijd weer vanuit vrijheid te kunnen heroveren. Het weten omtrent een wereld van de geest, waartoe ook die van de gestorvenen behoort, kan ons nu niet meer als iets vanzelfsprekends worden geschonken. Ieder van ons moet het heft in eigen handen nemen en in vrijheid een weg gaan om die reële wereld van de geest weer in het aardse leven te integreren. We moeten ons nu zelf tot de gestorvenen en de goddelijke wezens in de geestelijke wereld (de hiërarchieën) wenden, zodat er een wederzijds contact kan ontstaan.

Waarom is dat nu nodig? Wanneer we bewust leren te leven met de gestorvenen om ons heen, dan kunnen ze ons daadwerkelijk mogelijkheden tot hulp aanreiken en mededelingen doen. Dat is wederzijds. We leven in een apocalyptische tijd. Er zijn wezens – Rudolf Steiner noemt hen Lucifer en Ahriman (zie de verklarende woordenlijst) – die ons ervan willen overtuigen dat de aardse materie het enige waardevolle is. Maar als we ons alleen op het materiële richten, verdwijnt alle moraliteit

uit ons leven en uit de wereld. Het sociale gaat verloren. Hopelijk leren we langzamerhand de werkzaamheid van deze machten te doorzien, die de heerschappij in handen willen hebben. Dat we voortdurend gemanipuleerd worden en dat leugens de overhand hebben, zijn daar al duidelijke tekenen van. Als we ons daar niet bewust van worden, worden we erin meegesleurd.

Het is dus van levensbelang dat we dit systeem gaan doorzien. Gestorvenen die zich deze kennis, dit doorzicht van wat een eenzijdige gerichtheid op de materie met ons doet, op aarde reeds eigen hebben gemaakt, kunnen en willen ons bijstaan als wij daarvoor openstaan. Het gaat hier niet om eigenbelang, maar om de noodzaak tot samenwerking, om doorzicht te krijgen, een gemeenschap te vormen om de verdere gang van de aarde in de materie een tegenwicht te bieden. We kunnen het als mens niet zonder de hulp en het inzicht van de geestelijke wereld, de wereld van de engelen en de gestorvenen. Wanneer we hun om raad vragen, dan is de inspiratie die ze ons schenken hun antwoord. Als we ons bewust worden dat we niet gescheiden zijn van de doden en de helpende hiërarchieën – en dat is de realiteit – dan kan er wezenlijk contact zijn. Nooit en te nimmer kan en mag echter het contact met de gestorvenen door een zogenoemd medium gelegd worden. De vraag is wie of wat zich dan manifesteert. De gestorvenen laten zich op die manier niet oproepen! Er zijn andere machten en wezens die zich dan als zodanig manifesteren. In een lezing uit 1922 – *Christus vanuit het gezichtspunt van de antroposofie* – waarschuwt Rudolf Steiner voor deze oude vorm van contact zoeken met de gestorvenen: via zulke mediums openbaart zich wel iets geestelijks in het fysieke, maar het zijn wezens van een lagere soort en niet de gestorvenen zelf, ook al lijkt het soms dat er treffende dingen worden verteld.

Ook Christus wil door ons bevraagd worden. Rudolf Steiner benadrukt dit feit als hij in een voordracht op 6 februari 1917 (op-

genomen in de bundel *Inzicht in het mysterie van Golgotha*) vertelt over de nabijheid van Christus.

Met de komende Christus, met de aanwezige Christus, zal de tijd komen dat de mensen zullen leren Christus te raadplegen, niet alleen voor hun ziel, maar ook voor wat zij door hun onsterfelijke kern hier op aarde tot stand willen brengen. Christus is niet alleen een helper van mensen, hij is een mensenbroeder, die wil worden geraadpleegd, vooral in de toekomst wil worden geraadpleegd over alle bijzonderheden van het leven. (...) Er lijken zich tegenwoordig gebeurtenissen te voltrekken, waarbij de mensen het verst verwijderd lijken van de vraag aan Christus. Wie stelt bij wat tegenwoordig gebeurt – zo vragen wij ons af – de vraag: Wat vindt Christus daarvan? – Wie vraagt het? Velen beweren dat zij het vragen, dat in de vorm waarin de vragen worden gesteld deze werkelijk aan Christus worden gesteld. En niettemin, de tijd zal komen – zij kan niet ver meer zijn – dat de mensenziel in haar onsterfelijke kern voor datgene wat zij tot stand wil brengen aan Christus de vraag stelt: moet het gebeuren of moet het niet gebeuren? – dat de mensenziel Christus als een haar liefhebbende kameraad van geval tot geval naast zich weet en van het Christuswezen niet slechts troost, niet slechts kracht ontvangt, maar ook informatie over hetgeen gebeuren moet.

Het weer tot besef en inzicht komen van ons ‘thuisland’, van de wereld waar we vandaan komen en onherroepelijk weer naartoe gaan, vormt het fundament van een ‘wederzijds contact’. Zoals we op aarde eerst moeten leren om iets te presteren, zo ook moeten wij de geesteswetenschap diep in ons als waarheid leren opnemen. Dat is niet iets theoretisch, maar heel praktisch: we worden het. De essentie is: liefde – moraliteit – vergeven. Maar dat betekent ook: Ken u zelf! Jezelf echt kennen, dat is een hele opgave, maar als het enigszins lukt, verdwijnt

onherroepelijk de hoogmoed. Je zult wel steeds weer door de onmacht heen moeten en je meer en meer een kruimeltje in het heelal voelen.

De hemel is om ons heen, zo ook de gestorvenen. Als we ons daarvan bewust worden, kan het contact met de gestorvenen mogelijk worden. Rudolf Steiner zegt over dit contact:

Onder leiding van hogere wezens nemen we als gestorvene actief deel aan de ontwikkeling van de aarde, we staan de mensen op aarde bij al naar gelang de capaciteiten die we op aarde geestelijk hebben ontwikkeld.

Ons leven op aarde is van levensbelang, hier op aarde moeten we ons ontwikkelen, leggen we kiemen voor de werkzaamheid na het sterven. Het doodshemd heeft geen zakken, wat is dan blijvend tot na de dood? Dat is de liefde, onze moraliteit, ons geweten. Wat hebben we geweten?